

UYGULAMALARDA YAŞANAN ÖNEMLİ BAZI EKSİKLİKLER VE ÇÖZÜME YÖNELİK ÖNERİLER²¹

- Türkiye'nin hala bir "eşitlik çerçeve yasası" yoktur. Parlamento bünyesinde oluşması gereken "Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu" oluşmamıştır.
- Anayasa'nın 10. Maddesi, "Devlet, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için geçici özel tedbirler dahil, gerekli tüm önlemleri alır" ibaresi eklenerek değiştirilmelidir.
- Yeni Medeni Kanun'daki yasal mal rejimi Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olan evliliklere uygulanamıyor. Yasanın getirdiği eşitlikçi düzenlemeler, ayrımcılığın yaşamın her alanında ortadan kaldırılması için yeterli değildir. Türk Medeni Kanunu Yürürlük Yasası 10. Maddesinin, Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle; "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi", Yeni Medeni Kanunun yürürlüğe girdiği, 1 Ocak 2002 tarihinden önceki dönemi de kapsayacak şekilde değiştirilmelidir.

- Yasa koyucu ve uygulayıcılar, kadın hakkı olduğunu düşündükleri yasa değişiklikleri dışında, kamu yönetimi reformu kanunu, yerel yönetimler kanunu gibi kanunların yapım sürecinde, kadın kuruluşlarının görüş ve önerilerine başvurmamaktadırlar.
- Sosyal güvenlik konusunda, ayırıcı uygulamaların kaldırılmasını sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.
- Gizli işsiz, ücretsiz aile işçisi konumunda, sosyal güvenceden yoksun olan ev kadınları, tarımda çalışan kadınların emeğinin görünür kılınmasına yönelik ve kadın emeğinin ikincil ve geçici emek olarak görülmesini engelleyecek politikalar geliştirilmelidir.
- Cinsiyetçi işbölümüne hizmet eden tüm yasal düzenlemeler kaldırılmalı, kayıt dışı sektörlerde uygulanan yeni emek kullanımına ilişkin koruyucu yasalar çıkarılmalıdır.
- Çalışanların örgütlenmeleri önündeki yasal engeller kaldırılmalıdır.
- Türkiye'nin hala bir "kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı" yoktur. Şiddete uğrayan kadınları koruyucu devlet politikaları ve eylem planı üretilmeyerek, sığınma-evleri vb destekler komik düzeyde bırakılarak, yasa'nın caydırıcı etkisi de azaltılmaktadır. Kadın Hareketlerinin, merkezi ve yerel yönetimlerin mağduriyete uğramış kadınlara sunduğu hizmetler yok denecek kadar azdır.
- İhtiyaç duyulan fikri değişikliği yaratmayı, kadından yana bir ortam oluşturmayı da içerecek bir "Ulusal Eylem Planı"nın hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir.
- Kadına yönelik şiddet eylemlerinin tümünün suç kabul edilerek gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, yargı reformu, kamu hizmeti ve yasal hizmet veren personelin bu konularda eğitilmesi, medyanın bu konuda duyarlılığın artırılması gerekmektedir. Demokratik yaşamın okuldan ve aileden başlayarak toplumsal yaşamda hakim kılınması için gerekli hukuksal değişimin yapılması gerekmektedir. Cinsler arası eşitlik bilincini yerleştirmek için, devletin tüm toplum yaşamında cinsler arası eşitliği gözeten ve bunu sağlamak için gereken alanlarda özel önlemler alan bir politika geliştirmesi ve toplumu bu doğrultuda yönlendirmesi, görsel ve yazılı medyanın şiddet içeren yayınlarına yönelik kontrol mekanizmaları geliştirmesi, toplumsal şiddete özendirerek her türlü yaklaşımın (ırkçılık, savaş, mafya, aşiret vb.) kaldırılmasına yönelik yasal önlemler alması gerekmektedir.
- Toplumda yaşamın her alanında hak ihlallerine uğrayan, toplumsal şiddeti farklı boyutlarıyla yaşayan dezavantajlı kesimlerin korunmasına yönelik

gerekli pozitif destek ve eylem programları geliştirilmelidir.

- Göç mağduru kadın ve çocukların adaptasyon sorunlarına yönelik sosyal, kültürel, eğitim faaliyetleri organize edilmeli ve psikolojik sorunlarının çözümüne yönelik rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır.
- Hükümet, yerel yönetimlerin “Kadın Sığınakları” ve “Toplum Merkezleri” kurma ve işletmeleri için yeterli bütçe ayırmalı, bu konularda STK'larla (Sivil Toplum Kuruluşları) işbirliğine gidilmelidir.
- Namus cinayetleri Türk Ceza Kanunu Mad.82'de “nitelikli insan öldürme” olarak sınıflandırılmalıdır.
- Türkiye, OECD ülkeleri arasında bebek ölümlerinde hala birinci sıradaki ülkedir. Sağlık alanında da toplumsal değer yargıları ve kültürel yapımızdan, sağlık hizmetlerinin kalitesi ve sunumundan, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum ve yasal düzenlemelerden kaynaklanan eşitsizlik ve ayrımcılıklar bulunmaktadır.
- Aile planlaması genellikle kadına yönelik olup yöntem konusunda karar verici olan kadın değildir. Kadın bedeni bekaret aracılığıyla denetlenmektedir. Bekaret kadına yönelik şiddete, özellikle de namus cinayetlerine neden oluşturmaktadır. CEDAW'ın 4.,10/h,11/1.f, 11/2.a,d,12., 14/2.b.c.h.16/1. maddeleri gereği kadın sağlığına yönelik gerekli önlemler alınmalıdır.
- Ülkemizde, eğitimde kadın erkek eşitliği sağlanamamıştır. 2000 yılı itibariyle kadınların %19.4'ü okuryazar değildir. Eğitimde kadınların aleyhine işleyen cinsiyet ayrımcılığı gerek Pekin+5, gerek CEDAW'ın ilgili 4. ve 10. maddeleri, gerekse 2.ve 3. Birleştirilmiş Ülke Raporu'nda yapılan taahhütlere rağmen halen sürmektedir. Ülke Raporunda, kız çocuklarının okula devam etmeme nedenleri olarak "olumsuz kültürel değerler" ve kız çocuklarında "motivasyon eksikliğinin" sayılması ayrımcılığın gerçek nedeni olan geleneksel din anlayışı, kız çocuklarının nüfusa geç kaydettirilmesi, anneye yardımcı görülmesi, küçük yaşta evlendirilmesi gibi nedenleri gösterilmektedir.
- Öncelikle kırsal alanda kız çocuklarının nüfusa kayıt olması sağlanmalı, kızların okula düzenli devamı konusunda (kızların okula kaydedildikten sonra tarlaya çalışmaya ya da iç göçle başka bir kente gitmeleri durumunda oluşan) eğitimden gizli uzak kalma sorununu takip edecek mekanizmalar geliştirilmelidir. Eğitimdeki burs, barınma, araç gereç vb. imkanlardan yararlanmada eşitliğin sağlanması hedeflenmeli ve bu durum sayısal verilerle izlenmeli, kızlar lehine geçici özel önlemler alınmalıdır.”

- Eğitimin yapısının, erkek egemen dil de dahil cinsiyetçi içeriğinden arındırılmasına ve bunları denetleyen bir mekanizmaya ihtiyaç vardır. Öğretim programları geleneksel cinsiyetçi rollerin yeniden üretilmesini kolaylaştırmaktadır. Eğitim materyallerinin yanı sıra öğretmenlerin de bu yönde eğitilmesi gerekmektedir. Eğitim kademeleri ve yöneticilik pozisyonlarına göre öğretmenlik mesleğinde cinsiyet dağılımında ciddi eşitsizlikler mevcuttur. Ders kitaplarında bulunan ayrımcı öğeler ayıklanmalı ve sürekli denetlenmelidir.
- Türkiye'de tüm kadın ve kız çocuklarının okullaşması, okur yazar hale gelebilmesi için; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yönetici ve eğitimcilerimiz STK'lar ile birlikte daha çok projeler geliştirilip tatbik edilmeli, bütçeden eğitime ayrılan pay arttırılmalı ve hedefe ulaşınca kadar bu bütçe her yıl sağlanmalıdır.
- Medyada kadının toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin yanlış haber, program ve sunumların yapılmaması için kamuoyu oluşturulmalıdır. Reklam denetim kurullarında kadın kuruluşlarından temsilci bulundurulmalıdır.
- Yasalar ve mevzuatlar insan haklarına, kadına karşı ayrımcılığın önlenmesine ilişkin ilkelere ve uluslararası normlara uygun hale getirilmelidir. Yasaların uygulanmasını, kadınların gündelik yaşamlarının insan hakları ihlallerinden ve ayrımcılıktan fiilen arındırılmasını sağlayacak kurumsal önlemler alınmalı, mekanizmalar oluşturulmalıdır.

DİPNOTLAR

- 1 Çalışma Hayatında Kadınlar. Meryem Koray, Sevda Demirbilek, Tunç Demirbilek Başbakanlık KSSGM Eğitim Dizisi Kadın Emeğinin Evrimsel Gelişimi Başbakanlık KSSGM arşivi
- 2 Kadın Ve Eşitlik-J. Mitchel-A.Oakley (Çeviri Fatmagül Berktaş) Pencere yayınları
- 3 Kadın Ve Eşitlik-J. Mitchel-A.Oakley (Çeviri Fatmagül Berktaş) Pencere yayınları
- 4 Bu bölüm Barbara Humphriesin "kadın ve Kapitalizm" makalesinden özetlenmiştir.
- 5 Kadın Emeğinin Evrimsel Gelişimi, Başbakanlık KSSGM sitesi
- 6 Çalışma Hayatında Kadınlar. Meryem Koray, Sevda Demirbilek, Tunç Demirbilek Başbakanlık KSSGM Eğitim Dizisi
- 7 Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü KSSGM Nisan 2004 Pekin Eylem Platformunun uygulanmasına yönelik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu oturumlarında kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler tarafından iletilen soru Formuna yanıt raporu.
- 8 Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü KSSGM Nisan 2004 Pekin Eylem Platformunun uygulanmasına yönelik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu oturumlarında kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler tarafından iletilen soru Formuna yanıt raporu.
- 9 Çalışma Hayatında Kadınlar. Meryem Koray, Sevda Demirbilek, Tunç Demirbilek Başbakanlık KSSGM Eğitim Dizisi Kadın Emeğinin Evrimsel Gelişimi, Başbakanlık KSSGM sitesi
- 10 Çalışma Hayatında Kadınlar. Meryem Koray, Sevda Demirbilek, Tunç Demirbilek Başbakanlık KSSGM Eğitim Dizisi Kadın Emeğinin Evrimsel Gelişimi, Başbakanlık KSSGM sitesi
- 11 Fevziye Sayılan. "Eğitim İşkolunda Çalışan Kadınların Sorunları," Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı Kitabı 2-3-4 Temmuz 2004 Ankara.
- 12 Dördüncü Ve Beşinci Dönem Birleştirilmiş Periyodik Ülke Raporu'na İlişkin CEDAW- Türkiye Gölge Raporu.
- 13 Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Vakfı eğitim dizisi
- 14 Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü KSSGM Nisan 2004 Pekin Eylem Platformunun uygulanmasına yönelik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu oturumlarında kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler tarafından iletilen soru Formuna yanıt raporu.
- 15 Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü KSSGM Nisan 2004 Pekin Eylem Platformunun uygulanmasına yönelik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu oturumlarında kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler tarafından iletilen soru Formuna yanıt raporu.
- 16 Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü KSSGM Nisan 2004 Pekin Eylem Platformunun uygulanmasına yönelik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu oturumlarında kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler tarafından iletilen soru Formuna yanıt raporu.
- 17 Dördüncü Ve Beşinci Dönem Birleştirilmiş Periyodik Ülke Raporu'na İlişkin CEDAW- Türkiye Gölge Raporu.
- 18 Birleşmiş Milletler "25 Kasım Uluslararası Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Günü" kapsamında Kadın Ve Şiddet Alt Komisyonu Raporu.
- 19 V. Kadın Sığınakları Kurultayı sonuç bildirgesi.
- 20 Ev İçinde Şiddete Maruz Kalan Kadınların Yasal Hakları Nelerdir? Av. O. Meriç Eyüboğlu

/KESK Raporu 2002

21 Bu bölüm Dördüncü Ve Beşinci Dönem Birleştirilmiş Periyodik Ülke Raporu'na İlişkin CEDAW- Türkiye Gölge Raporu.

- V. Kadın Sığınakları Kurultayı sonuç bildirgesi.
- Birleşmiş Milletler "25 Kasım Uluslararası Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Günü" kapsamında Kadın Ve Şiddet Alt Komisyonu Raporu.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü KSSGM Nisan 2004 Pekin Eylem Platformunun uygulanmasına yönelik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu oturumlarında kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler tarafından iletilen soru formuna yanıt raporundan alınmıştır.